

erica

DHR. LIBOT RIK

STATIONSTRAAT 36
3600 GENK

011/ 35.2

DRIEMAANDELIJKE UITGAVE VAN DE WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN

juni 1989

Verantwoordelijke uitgever: T. Dreesen Neeroeterenstraat 53 3671 Opoeteren
Afgifte: Postkantoor 3690 Bree

17 de jaargang nr 2
van de werkgroep
Limburgse Natuurgidsen

Lid van
Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)

Nationaal verbond
van Natuurbescherming

Redactie:

Annemie Verheyden
Naamse Steenweg 245
3800 St. Truiden
tel 011-684060

Mimi Mondelaers
Leeuwerikstraat 3
3690 Bree
Tel 011-462575

Gustaaf Van Damme
Betonweg 13
3747 Bilzen

Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren
Tel 011-864354

Abonnementen:

150 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Aan dit nummer werkte mee:

Annemie Verheyden, Mimi
Mondelaers, Edgard Stevens,
Gustaaf Van Damme,
Theo Dreesen

Ieder auteur is verant-
woordelijk voor zijn
artikel.

Verantwoordelijke uitgever:

Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren

inhoud

Vooraf dit	3
Dag, lieve mensen	4
Vormingsactiviteiten	4
Achteraf bekeken	6
Wegwijs met kompas	8
Onder de loepe	9
Natuurbescherming	10
Korte berichten	11
Eigen uitgaven	13
Kruiswoord	13

Een goochelaar

De zee is van water
maar het water is olie geworden
en de wolken zijn van de lucht
maar de lucht zit vol rookwolken

en de fazant is van het bos
maar het bos is weggespoeld.
Ik zou willen een grote tovenaer zijn
die olie kan veranderen
in water
en rook in wolken en lucht
en een dode boom
weer in een levend bos
vol fazanten.

Ik zou willen een grote
grote goochelaar zijn
die alles kan
maken zoals het was
met niets in de mouwen
niets in de handen
en alle vogels in de lucht.

A. Van Assche
uit 'De zee is een orkest'

Vooraf Dit ...

Terwijl ik deze regels tik, stooft aan de andere kant van het raam de loden zon van deze vroege zomer het jonge groen. Is zij de achterstand van de laatste jaren aan het inhalen? Hoop op een goede zomer lijkt mij niet ten onrechte deze keer. De zweetparels zijn er met graagte bijgenomen.

In het (steengoede) tijdschrift van Natuur en Landschap Hageland las ik onlangs een interview met Hugo Abts, voorzitter van de B.N.V.R., waarin deze toch enkele opmerkelijke uitspraken doet, die ik u bij het begin van deze zomer niet zou willen onthouden. Toch wel de moeite om even over na te denken, vooral dan voor diegenen die ergens actief zijn in gemeentelijke adviesraden.

Hij gaat uit van twee punten: "De situatie van onze natuur zit op een absoluut dieptepunt: het kan niet meer dat we nog verdere aantasting van natuurgebieden en natuurwaarden aanvaarden. Dat betekent dat we ons kategoriek moeten durven opstellen als bvb. valleien worden opgehoogd of diep worden ontwaterd of landschapstructuren worden kapot gemaakt. Het is onze taak om in onze kontakten met de gemeenten en overheid duidelijk te laten voelen dat dit niet meer kan."

Als tweede punt stelt hij dat de natuur 'waarde' heeft en geen 'restwaarde', als zijnde braakliggende grond die te nat of te droog zijn om er iets anders mee te doen. Hij pleit dan voor grote natuureenheden waarin plaats is voor beheersvormen en natuurvriendelijke recreatie.

"Onze mensen moeten de gemeenten doen inzien dat de natuur 'waarde' heeft door uitdrukkelijk op onze eisen te staan. We moeten een offensief natuurbehoud voeren, ons een mentale bereidheid aanmeten om ervoor te vechten en dagelijks onze standpunten via alle mogelijke fora's naar buiten brengen en bespreekbaar maken."

In het verdere gesprek pleit hij nog voor voor een echte dialoog van de politiciers, de boerenorganisaties en de mensen uit de vakbeweging met de milieubeweging. Zij moeten tenslotte inzien dat de doelstellingen van beide groepen niet diametraal tegenover elkaar moeten staan.

Ik heb bewust dit, vrij lange, citaat overgenomen omdat ik vind dat ook bij onze natuurgidsen soms een mentaliteit heerst van: zo slecht gaat het toch niet, er is een MINA plan, elke politieke partij spant zich in om ter groenst, enz. Maar we mogen niet vergeten dat de milieuproblemen grootschalige vormen hebben aangenomen: de pollutie van grond, lucht en water, de teloorgang van de regenwouden, de compromisloze aantasting van de groene zones van het gewestplan....

Misschien geven de uitspraken van Hugo Abts dan toch enige stof om in deze vakantietijd eens rustig over na te denken.

Verder vindt U in deze Erica de gewone ingrediënten van terugblik en vooruitzien op onze werking. U vindt er ook een aankondiging van een lessenreeks voor de leerkrachten uit het Lager Onderwijs. Misschien iets om aan te prijzen aan collega's uit die tak. Met milieupopvoeding moet reeds bij de jeugd begonnen worden, wil er later nog iets van komen.

Ook begroeten wij Gustaaf Van Damme als nieuw redactielid voor Erica. Zijn eerste pennevruchten zijn er reeds. Hij vervangt ons aller Cécile die er 4de voorkeur aan gaf om het kalmer aan te doen. Voor haar jarenlange 'Dag, lieve mensen' blijven we haar veel dank verschuldigd. Het was vaak het klankbord van de gewone dingen die onze natuurgidsen bezighouden: dood, geboorte, feestelijkheden, kortom de faits divers van mensen met elkaar.

Rest mij alleen nog aan U allen en aan uw families een prachtige deugdoende zomer en vakantie toe te wensen.

T. Dreesen

Dag, Lieve Mensen

In onze vorige Erica konden we zien wie er weer als nieuwe gidsen in ons levend bestand zijn bijgekomen.

Terwijl de cursus '89 naar zijn 'point of no return' toegaat en de zomer weer wandelingen en beheerswerken in heide en veld voorziet, zijn de "gidsen van '88'" her en der al regelmatig aan de slag. Het 'gaat en vermenigvuldig u' zie ik in de omgeving van Aalst, Brustem en Gelinden (Sint-Truiden), te Nieuwerkerken, Herk-de Stad, Tongeren, Borgloon en zelfs Landen graag aan.

Ook bij de cursus te Genk, Kattevenia, begint de leute er in te komen nu de eerste kruiden, bomen en vogeltjes herkend beginnen te worden. Er begint zich ook weer de wondere gebeurtenis van een steeds groeiende drang naar kennis en ervaringen in de natuur voor te doen. Zo was er daartoe weerom de uitstap naar het Bunderbos te Elsloo. Ondanks het reeds anemoontjes-vrij zijn van het hellingbos, was het toch opnieuw een ontzaglijk rijke ervaring voor alle deelnemers. En wat geurde de daslook er overweldigend !

En wanneer je als kursist je honger naar al dat groen niet voldoende gestild krijgt op één voormiddag per week, dan zoek je maar verder in het rijke aanbod aan vormingsactiviteiten, en vooral aan publiekwandelingen (die achteraan in de NAL-krant te vinden zijn). Je kan misschien ook ideeën gaan opdoen op plaatsen waar de natuur-verenigingen heel specifiek met iets bezig zijn. Zo stond er in de laatste CVN-krant een zeer uitgebreid artikel over educatief gerichte natuurcentra zoals dat in het Molsbroek te Lokeren. Maar ook het Bosmuseum van de Werkgroep Ekologie Tessenderlo werd er in besproken. Dat museum was aan uitbreiding toe en wordt nu, naar plan, helemaal nieuw gebouwd. Gewoon prachtig wat ze daar allemaal kunnen !

Nog een laatste woordje voor kursisten die nog niet weten waar ze hun evaluatiewandeling zullen houden. In Hengelhoef (Houthalen), vóór van het subtropisch zwembad, zijn er in de zomer steeds veel gidsen nodig voor heide-, bos- en vijvergebied. Dit gebeurt volgens een overeenkomst met het Domein. Voel jij er iets voor om daar in de omgeving groepjes geïnteresseerde vakantiegangers te begeleiden, laat me dan maar iets weten ! En wie weet, tot ziens daar in de zomer !

Blijft er ook nog een zéér aangenaam bericht te melden. Ons bestuur-sechtpaar Marijke en Rik zorgden in de gauwte voor een vierde nakomeling: op 14 mei meldde dochtertje Elke zich luidruchtig in deze wereld. Gezond wonen daar op de molen in Loon! Van harte een welgemeende proficiat aan de ouders vanwege de bestuursploeg. Doe zo voort ! (Of zegt men dat in dit geval (niet) meer ?)

Annemie

Vormingsactiviteiten

Bloemen Vlinders Insekten

Het begint zo langzaam een traditie te worden dat op de eerste zondag van juli de verlofperiode wordt ingezet met een uitstap naar een streek waar alle ingrediënten voor een intense natuurbeleving uitbundig aanwezig zijn: een massa bloemen en kruiden met het daarbij

bloemen en kruiden met het daarbij behorende vliegend en fladderend kleine grut. We hebben de laatste jaren prachtige uitstappen gemaakt op deze dag.

Men heeft in de loop der eeuwen zo'n 900.000 soorten insekten bestudeerd en beschreven. 900 miljoen jaren geleden waren ze reeds waterbewoners en

Bloemen

Vlinders - Insekten
zondag 2 juli 8 uur
Kanaalkom Hasselt

vijftig miljoen jaren lang waren ze de enige gebruikers van het luchtruim. De mens gingen ze miljoenen en miljoenen jaren vooraf. Ondanks hun kleine gestalte zijn ze door hun veel langere evolutie dan ook de efficiëntste bewoners van deze planeet en maken zij 77% uit van alle diersoorten. De strategie van hun overleving is zo veelzijdig dat ze als meest geduchte mededinger van de mens worden beschouwd.

De symbiotische band bloem - insekt is bekend: om de insecten te lokken en te imponeren hebben de bloemen in de loop der evolutie de wonderlijkste vormen en kleuren ontwikkeld, precies die dingen die we er zo bij bewonderen. Dus eigenlijk kan men stellen dat de insecten de bloemen hun wondere pracht hebben gegeven. Hoogste tijd dus dat we deze vaak verguisde en vervloekte dierengroep wat beter leren kennen.

Ook deze keer hebben we vlinderkenner Jo Jolling bereid gevonden om ons deze fladderende kleinoden wat dichterbij te brengen. Maar er is meer. Onze insectenkenner Frits Vandersteen zal deze keer ook van de partij zijn zodat dit (veelal) onbekende kleine tuig ook de nodige aandacht zal krijgen. Voor wat de bloemen en planten betreft is er natuurlijk altijd Edgard die ons over de neteligste floristische problemen heen helpt.

We bezoeken op deze dag enkele bloemrijke hellingen te Wonck, Aywaille en mogelijk nog Rochefort, Han of een andere kalkhelling.

Vertrek te 8 uur aan de Kanaalkom te Hasselt. Meenemen: laarzen (?), picnic, gidsen, loepe. Voor enkele vangnetjes wordt gezorgd, maar het is niet de bedoeling dat iedereen met zo'n ding staat te wapperen.

De Vallei van de Lienne

De belofte van vorig jaar indachtig, gaan we dit jaar dus terug naar de vallei van de Lienne. We gaan dit jaar het onafgewerkte deel van 1988 aandoen. Dit wordt dan het dorpje Chevron, bekend voor zijn mineraal water, waarvan de bronnen iets buiten het dorp liggen. In de voormiddag wandelen we in het zijdalletje Chafneuri en in de namiddag in de Liennevallei zelf. Wie er vorig jaar bij was weet al dat we er ons kunnen verwachten aan vele zeldzame planten en aan prachtige panorama's.

We vertrekken aan de bekende brug over de snelweg in GENOELSeldereren (niet in 's Hereneldereren zoals in vorig nummer vermeld), te 8 uur, op zondag 30 juli. Een ideale vakantieuitstap dus. Terug rond 18 uur. Gewone uitrusting plus picnic meebrengen. De leiding berust bij Edgard.

Vallei Lienne
zondag 30 juli 8 uur
brug snelweg Eldereren

Zomerfietstocht

Onze fietstocht wordt dit jaar iets korter dan de vorige jaren. De afstand zal tussen de 25 en 30 km bedragen. De route is als volgt: Kortessem, Guigoven, Gors-op-Leeuw, Zammelen, Neerepen, Overrepen, Vrijhern, Vliermaal, Wintershoven en dan terug naar Kortessem. Wij zijn terug rond 16 uur. Zoals gewoonlijk wordt er op interessante plaatsen gestopt en rondgewandeld.

Er is mogelijkheid tot het huren van een fiets. Alle inlichtingen hierover zijn te bekomen op de Gemeentelijke dienst voor toerisme, Kerkplein 11, 3720 Kortessem. Tel 011/376077. Reserveren een week op voorhand. We vertrekken aan de kerk van Kortessem op 13 augustus te 9 uur. De terugkeer hangt onder meer af van de ontdekkingen onderweg, het weer, en de fyschische paraatheid van de deelnemers. Leiding: weerom Edgard.

zondag 13 aug
zomerfietstocht
8 uur Kerkplein
Kortessem

Achteraf Bekeken

De wandeling van de Snotterbeezieboom 21 maart

Op de parking, dichtbij het Arboretum van Bokrijk, geven René Martens en Paul Vangeel ons op een zondagvoormiddag een kijkje op het levend wezen 'boom'. Overal om ons heen staat natuurlijk voldoende didaktisch materiaal om de gehele voormiddag mee zoet te zijn, maar René doet er nog een schepje bovenop door ons een schijf boomstam voor te schotelen en er de groei van deze grote plant mee uit te leggen.

Een boom bekijk je als natuurliefhebber-ekoloogist sowieso met ontzag, maar een boom die door René en Paul onder de loupe wordt genomen wordt een titaan in die complexe wereld van de planten.

Bij de **paardekastanje** horen we vertellen van het groeihormoon auxine dat de groeikracht van scheuten uitmaakt en méér aanwezig is in de eindknoppen dan in de zijscheuten (vooral ook bij de **spar**). De kruinvormen van de ons omringende bomen worden even getaxeerd op hun duidelijke verschillen. (In de winter een goed hulpmiddel bij determinatie van alleenstaande individuen!). De **Douglasspar** wordt op zijn geur (citrus) en zijn harsknobbels geïdentificeerd.

Naast een **sequoiadendron giganteum**, of in onze taal een 'mammoetboom' bespreekt men het pro en contra van aanplanting van onze inheemse '**snotter-beezieboom**', de **taxus**. Ken je zijn roodomvleesde (giftige) zaden, dan zal de volksnaam je niet vreemd lijken!

We horen andere klinkende boomnamen als die van de **robinia pseudo-accacia**, het **geelhout**, de **Japanse cypres** (grootste houtleverancier in Japan), de **zilverpar** (even dacht ik dat Paul bedoeld werd, maar het ging wel degelijk over een lid van de **Abies**, dus **spar** nog den). Klinken doet ook zeker de naam **trompetboom** (**catalpa**) en de **zuilcypres** (die mij steeds aan Italië doet denken).

Er staan ook bomen in het Arboretum om volop met de ogen van te genieten: de **atlasceder**, met zijn ietwat opwaarts groeiende takken, maar ook de bloeiende **olm** en **vederesdoorn**, nu op het mooist getooid; een groep **Oostenrijkse** en **Corsikaanse** dennen vormen een stijlvol geheel. Doch voor mij steelt de donkere **treurbeuk** de show!

Ietwat speciaal zijn de bomen die een chirurgische ingreep ondergingen: men snijdt weg wat ingerot is en bestrijkt het snijvlak met een desinfecterende 'hars'. Soms moeten er grote stalen pennen door de boom om te verhinderen dat ie scheurt. Een duidelijk voorbeeld hiervan vormde een oude knar van een **zilverlinde**, het middelpunt van een breed stuk grasveld.

Ongemeen leerrijk was deze activiteit weer, nu kunnen we in 't vervolg zelf weeral wat meer over bomen vertellen!

Avé

Voorjaarsbloeiers Elsloo 23 april

Vanaf het zeer mooi gelegen kasteel vertrokken we langs het hellingbos dat als een lange smalle streep tot voorbij Bunde reikt. Roger leerde ons al dadelijk verschillende fraaie bomen kennen: de **Pavia** of rode **paardekastanje**, en de **varenbeuk**, een opzichtige beuk met een zeer speciale bladvorm.

Daar we speciaal voor de voorjaarsbloeiers gekomen waren werd de neus dan ook speciaal gericht op de bosmuur, het bosvergeet-mij-nietje, de twee soorten **goudveil** langs de hemelbeek en de velden geurige (of soms stinkende) **daslook**. Langs de beek vonden we ook de opkomende **reuzepaardestaarten** en de laatste bloeiende gele **anemonen**.

Al hoger klimmend veranderde ook het plantenklee: **daslook**, **bingelkruid**,

heggerank, bosrank, grote keverorchis en de salomonszegel. Langs de bosrand zagen we de invloed van de landbouw: brandnetel, witte dovenetel, speerdistel en bramen. Wel vonden we hier (al waren de getuigen niet zo heel zeker) de sporen van de das.

Ook de terugtocht leverde nog enkele specialiteiten: heekkruid, eenbes, blauwe rapunsel (nog niet in bloei) en de al uitgebloeide voorjaarshelmbloem. Vogels waren er ook actief: roodborst, koolmees, bonte en groene specht en tenslotte een merkwaardige waarneming: een boomklever die een nestkastje ijverig aan het dichtmetselen was.

Met al deze wijsheid in ons achterhoofd keerden we naar België terug.

E.S.

Geologische uitstap 20 april

Voordat we - 24 man/vrouw sterk - naar de eigenlijke Famenne trokken, hielden we even halt bij een zandgroeve te Horion-Hozemont, dit om het verschil te zien met wat er ons later op de dag te wachten stond. Onze gidsen Frans en Paul toonden o.a. kiezelooliet. Dit zijn samengeklitte fijne grindsteentjes. Verder was er ook melkkwarts, meestal een wit blinkend gesteente ineengeperst in een andere steen. Men toonde de verscheidene zandafzettingen, de eerste uit het Tertiair en de laatste uit het Oligoceen. Tenslotte liet Paul ook afzettingen uit de 20ste eeuw zien: plastic kratten en wc-potten. In het voorbijrijden zagen we aan de andere kant van het dorp aan de rotsen ook nog de overgang van zandsteen naar schiefer.

Aangekomen in de eigenlijke Famenne, -een smalle lange depressie tussen de Condroz en de Ardennen- was onze eerste halte een schieferaafgraving te Mean. Daar vonden we Brachipoda of armpotigen: fossielen van tweekleppige zeedieren. Frans vertelde dat er vroeger zeker 30.000 soorten moeten geweest zijn, waar er nu nog een 200 soorten resten. Verder konden we zeelilies in lengtedoorsnede bewonderen.

In de groeve tussen Heure en Nettine zagen we schiefer met fosfaat modulen. De gelaagdheid was hier in een hoek van 50°, terwijl deze even verder maar 15° bedroeg.

Te Piereux bezochten we een chantoir die meteen aantoonde dat we in de kalkzoom aangekomen waren. Ook de planten bewezen dit: echte sleutelbloem, mannetjesorchis, amandelwolfsmelk en zeegroene zegge.

Bij de namiddagwandeling te Nettine werden verschillende fossielen gevonden, maar ook nog het ruig viooltje en het bitter barbarakruid. Een volgende halte gaf ons een mooi zicht op Marche-en-Famenne, dat eigenaardig genoeg net buiten de Famenne ligt, maar wel in de kalkzoom tussen Famenne en Ardennen. In de verte lag de heuvelkam van de Condroz. We volgden deze kalkzoom tot Durbuy en vanaf Bomal de vallei van de Aisne tot Ozo waar de laatste wandeling startte. Te vermelden blijft nog dat in de grotten van Coleoptère Paul tevergeefs om licht riep, maar dat ondergetekende zijn draaglamp was vergeten.

Moe maar voldaan, zoals dat heet, keerden we huiswaarts.

E.S.

OP DE VALREEP GEHOORD.....

Zoals ieder jaar wordt er in het natuurreserveaat "De maten" een werkweek georganiseerd, deze maal van 14 tot 19 augustus. Samenkomst op de parking van het reserveaat, in de Slagmolenstraat, telkens om 8u.45. Gewerkt wordt er tot 16 uur. Wat er moet gedaan? In elk geval flink de handen uit de mouwen gestoken. Wie over zulke instrumenten beschikt,.....

Tegwijs met een KOMPASS

2

Nu de tijd van de zomervakantie weer nadert, zijn er weer velen van ons die de rugzak omgespen, de wandelschoenen van onder de vetlaag halen, de knickerbocker aanrijgen en de blik op oneindig zetten: de verre horizon wenkt! Maar precies dié juiste verre horizon vinden schept nogal eens problemen: een stafkaart is links en rechts wel te vinden en de keuze in de verschillende uitvoeringen is nogal beperkt. Enigszins moeilijker wordt het als er een kompas bij te pas moet komen. De huidige markt biedt een vrij grote keuze in uitvoering en prijzen, en het is niet altijd even gemakkelijk de juiste keuze te maken. Voor wie de beslissing genomen heeft zich eindelijk dit nuttig instrument aan te schaffen enigszins te helpen bij hun keuze volgt hierna een evaluatie van het huidige marktaanbod. Wij vonden ze in de tweemaandelijks tijdingen van "De vrienden van het Heverleebos en Meerdaalwoud". Meteen is het ook voor onze cursisten nuttige informatie met het oog op de activiteit "kaart en kompas" van 24 juni.

Beknopt overzicht wandelkompassen.

Merk en Type	Kleinste Indeling Gradschaal	Vergrootglas	Fluor. verf op naald	Fluor. verf op ref. punten	cm/mm	Opgedrukte meetschaal						Uitwisselbare schaal	PRIJS BF +/-
						1/10.000	1/15.000	1/20.000	1/25.000	1/50.000	1/63.360		
Eschenbach 6643	2°	*	*		*	*							972
RECTA Do 110	2°				*								340 - 395 485
Do 150	2°	*			*								
Do 310	2°					*	*					*	972
Do 350	2°	*	*	*	*	*	*					*	
Do 62	2°	*	*		*	*							
SILVA 8 NL	5°				*								340 - 399
7 NL	2°				*								375 - 430
5 NL	2°											*	950 - 1065
4	2°	*	*	*	*				*	*	*		925 - 975
	2°	*	*	*	*		*			*			475 - 590
3 NL	2°	*	*		*					*			
3	2°	*	*		*								535 - 719
2 NL	2°	*			*		*			*		*	575 - 759
SULINTO JES	2°				*		*			*	*		545
RA 53	2°								*	*	*		390
RA 66	2°	*	*	*	*				*	*	*		510 - 569
	2°	*	*	*	*		*	*		*	*		
	2°	*	*	*	*		*	*	*	*	*		
TC N° 86	2°		*		*				*	*	*		395
(Japans) N° 140	2°	*	*		*				*	*			475
N° 350	5°	*	*		*	*				*			805

Deze lijst maakt geen aanspraak op volledigheid. Ze zijn allemaal van het 'plaat' type: een doorschijnende grondplaat met daarop een draaibaar huis. Het zijn de meest handige in gebruik. Ook wel bekend zijn de zogenaamde 'doos' kompassen waarbij het opengeklapte deksel als vizier kan gebruikt worden. Zij worden echter hier niet besproken.

Enkele verduidelijkingen:

1. Merk en type: buiten de gevestigde merken als Silva, Recta en Suunto duikt Eschenbach op met een verrassend ruim gamma van klein tot professioneel. Maar de meeste modellen vallen buiten de prijsklasse van de amateur.

2. Kleinste indeling gradenschaal: het verval in graden, vervat tussen 2 opeenvolgende streepjes op de schaal rond de kompasnaald. Een indeling in stukjes van 2°, zoals bij de meeste modellen, laat een nauwkeurigheid toe van 1°, door de naald precies tussen de streepjes te plaatsen. Bij afstanden van 5° is deze nauwkeurigheid toch nog 2,5°, wat meestal voldoende is.

3. Vergrootglas: Vaak is in de doorzichtige kunststof van de basisplaat een vergrootglas ingewerkt, wat toelaat een detail op de kaart nauwkeuriger te bekijken. *Nuttig maar niet essentieel.*

4. Fluoriserende kleur: sommige modellen zijn voorzien van een lichtgevende kleur op de kompasnaald en/of op de bodem van het komphuis, zodat zelfs 's nachts enige navigatie mogelijk is. *Voor normaal gebruik niet essentieel.*

5. Opgedrukte meet schalen: buiten de meetlat in om die meestal aanwezig is, worden meestal een of meer schalen aangebracht waarop de afstanden gemeten op de kaart rechtstreeks kunnen afgelezen worden. Dat kan natuurlijk alleen indien de schaal van de kaart overeenstemt met de schaal van het kompas. Bij de keuze moet men bedenken dat de meest gebruikte stafkaarten hier te lande de schaal 1/25000 of 1/50000 hebben. De schaal van 1/63360 kan vreemd lijken, maar het is de veel gebruikte schaal in Angelsaksische landen van 1 inch = 1 mijl.

Bepaalde modellen bieden de mogelijkheid om op de basisplaat een los, apart te verkrijgen, meetlatje te schuiven. Silva bv. biedt deze losse meetlatjes aan met indeling in: cm, inch, 1/10000, 1/15000, 1/20000, 1/25000, 1/50000. Prijs per stuk ±40 fr.

6. Prijzen: De opgegeven prijzen zijn slechts richtprijzen, genoteerd in maart '89 in Brussel en Leuven. Van enkele modellen kon men geen prijs geven. Het loont toch de moeite om bij verschillende handelaars prijzen te vergelijken.

NOOT: Zoals uit de lijst blijkt worden enkele modellen onder hetzelfde typenummer uitgevoerd met verschillende schaalopdrukken. Bij de aankoop dient met er dus goed op te letten dat men ook de gewenste schaal meeneemt.

Onder de Loepe

Cursus Natuur en Milieueducatie in het Basisonderwijs

Aan alle leerkrachten uit het Basisonderwijs.

De werkgroep NABOL (Natuurwerkgroep Basisonderwijs Limburg), opgericht door een groep natuurgidsen, ijvert reeds enige jaren voor een meer bewust natuur- en milieu-gericht Basisonderwijs in onze provincie. Hiertoe leverden ze reeds diverse bijdragen aan verschillende initiatieven.

Op een eigen wijze willen ze naar buiten treden via een natuur- en milieu-educatieve cursus. Een eerste uitgave hiervan kende men een drietal jaren geleden. Nu staat men voor de start van een nieuwe lessenreeks. Vanaf september '89 tot juni '89 verzorgt NABOL voor U en mét U acht verschillende lessen doorheen de drie schoolseizoenen. Zij dopen U onder in de praktijk en begeleiden U op vast betreden paden. Praktijkgericht staat bij hen voorop. Dit kunnen de deelnemers van de vorige sessie getuigen.

We doen beroep op de natuurgidsen uit het basisonderwijs, maar vooral ook op hun collega's. Ook zij kunnen deelnemen ! Inschrijven doet men door storting van 1500 frank op rekening 453-8175271-07 van NABOL, Membruggerweg 43 te 3700 Tongeren. Vermelding: Basiscursus '89. Na inschrijving ontvangt men het volledige programma. De lessen vinden plaats in het Natuur- en Milieu-educatief Centrum Heempark te Genk. Het aantal deelnemers is beperkt tot 25.

Het Programma:

- Les 1: maandag 18 september '89, 19u30 - 22u00
Terreinverkenning - inleidend gesprek
- Les 2: woensdag 11 oktober '89, 13u45 - 17u00
Herfstwandeling - herfst in de klas
- Les 3: maandag 13 november '89, 19u30 - 22u00
Evaluatie herfstervaring - ecologische basisbegrippen
- Les 4: woensdag 17 januari '90, 13u45 - 17u00
Winterexcursie - nestkastjes, voedertafels, vetbollen..
- Les 5: woensdag 7 maart '90, 13u45 - 17u00
Gezinsboerderij - openluchtklassen
- Les 6: woensdag 21 maart '90, 13u45 - 17u00
lente-excursie - zaai- en kiemprouven
- Les 7: maandag 23 april '90, 19u30 - 22u00
projecten in de klas - praktijkervaring
- Les 8: woensdag 23 mei '90, 13u45 - 17u00
evaluatie lente-ervaringen - evaluatie cursuservaringen

Ludo Vandewal

Natuurbescherming (!?) (oef vreuger joare)

Als men de eentonige grasvlakten bekijkt die de huidige weilanden uitmaken, kan men zich moeilijk voorstellen dat dit eens een biotoop moet geweest zijn met een ongekeerde planten-, en dus ook dierenrijkdom. Dat is toch wat men moet besluiten als men de hierna volgende lijst van planten doorloopt, die destijds volgens de boerenbond moesten vernietigd worden. Ze komt uit de 'Landbouwalmanak van den Belgischen Boerenbond' van 1931. De prijs voor de beste opmerking is voor het prachtige knooppkruid ('droge santorie') die als 'zeer taai en waardeloos' wordt bestempeld.

WELKE PLANTEN MOETEN IN ONZE WEIDEN VERNIELD WORDEN ?

Vlaamsche benaming	Latijnsche benaming	Reden v.h. vernietigen
Ratelaar	Rhinanthus	woekerplant
Kartelblad	Pedicularis palustris	veroorzaakt bloedlozing
Dolle kervel	Conium maculatum	zeer giftig (ook voor de mensen)
Watervinkel (torkruid)	Phellandrium aquaticum	giftig
Moeraswolfsmelk	Euphorbia pallustris	giftig
Monnikskap	Aconitum	zeer giftig
Herfst-Tijdeloos	Colchicum autumnale	zeer giftig
Boterbloem	Ranunculus	giftig (vooral in den bloei)
Dotterbloem	Caltha palustris	schadelijk
Nieskruid	Helleborus	giftig
Vingerhoedskruid	Digitalis purpurea	zeer giftig
Distels	Cirsium	niet verteerbaar
Berenklauw	Heracleum spondylium	niet verteerbaar
Groote watereppe	Sium latifolium	wortel giftig
Biezen	Juncus	taai en onverteerbaar

Zegge of rietgras	Carex	taai en onverteerbaar
Wollegras	Eriophorum	taai en onverteerbaar
Paardestaart	equisetum	onverteerbaar en schadelijk
Zuring	Rumex patientia	woekerplant
Veldzuring	Rumex acetosa	woekerplant
Krulzuring	Rumex crispus	woekerplant
Weegbree	Plantago	woekerplant
Duizendblad	Achillea millefolium	woekerplant
Paaschbloem (of gele narcis)	Narcissus pseudonarcissus	woekerplant
Veldsalie	Salvia pratensis	taai en waardeloos
Droge santorie	Centaurea jacea	zeer taai en waardeloos
Korenbloem	Centaurea cyanus	woekerplant
Windhalm	Agrostis spica venti	woekerplant
Koldebloem of klaproos	Papaver rhoeas	woekerplant

G.V.D

In 't Kort

Cursus Natuurgids te Genk

De cursus in Genk Kattevenia is reeds voorbij de helft. Voor de liefhebbers, buiten de cursisten, geven we hier de agenda van de komende maanden.

24 juni: Excursie Hoge Venen en Schwalmvallei: met kaart en kompas.
Genk station 8u.30; Botrange 9u.30.

2 sept: Momentopnamen uit de dierenwereld I.

9 sept: Momentopnamen uit de dierenwereld II.

16 sept: Excursie heide en vijvers. Parking Maten 8u.45.

23 sept: Synthese landschappen.

Nationale Natuurbeschermingsdag

De 36ste Nationale Natuurbeschermingsdag '89 gaat door op zondag 17 september in de provincie Henegouwen, in de taalgrensgemeente Flobecq of Vloesberg. Als thema werd vooropgezet: 'Het Natuurpark Heuvelland'. Over de problematiek en achtergrond van het thema, wordt men ter plaatse steeds uitvoerig hierover geïnformeerd. Wij Limburgers zijn steeds met een flinke afvaardiging op deze dag aanwezig. Het is een uiting van van groenminnend België om via een lokaal probleem de media met hun neus op de grote milieuproblemen te drukken.

Het programma van zo een dag is klassiek:

9.30 uur: samenkomst bij de Middelbare Rijksschool

10.00 uur: Excursie in het natuurgebied "La Bruyère"

12.00 uur: Picnic. Er zijn plaatselijke specialiteiten te verkrijgen.

Doorlopend zijn er diverse tentoonstellingen, films en video's over het thema, en stands van alle deelnemende verenigingen uit het ganse land (vooren namiddag) met tussendoor het officiële gedeelte.

's Namiddags zijn er nog 2 excursies: één naar een botanisch interessant beukenbos en één naar het dorpje a Hamaide, met een zgn. Musée vivant in de oude school en met typische boerderijen met oude landbouwwerktuigen.

Eigenlijk is deze dag een must voor iemand die het goed meent met zijn leefomgeving. Zie ook de NAL-krant voor meer informatie. Daar deze dag plaatsvindt net vóór de volgende Erica, is het nodig om deze dag nu onmiddellijk in je agenda op te tekenen.

Vloesberg - Flobecq ligt tussen Geeraardsbergen en Ronse. Er is nog een voorbereidende wandeling voorzien: op zondag 26 augustus '89 te 9u.30 aan de kerk van Flobecq.

Voor de Nationale Natuurbeschermingsdag van volgend jaar is er ook al nieuws te melden. Waar hij zal doorgaan, ergens in Vlaanderen, is nog

onbekend. Maar daar het C.V.N. volgend jaar haar 25-jarig bestaan viert wordt er op de zondag vóór de NNB, dus op de 2de zondag van september een Nationale natuur-wandeldag ingericht. Het is de bedoeling dat op zo veel mogelijk plaatsen, dus ook in Limburg, een natuurwandeling plaatsvindt. Aan onze natuurgidsen willen we vragen, om bij hun planning van volgend jaar, hiermee rekening te willen houden.

Hobokense Polder

Vanuit de WHOP, de Werkgroep Hobokense Polder is er een noodkreet uitgegaan naar gans groen Vlaanderen. Wat is er aan de knikker? Naar de weinig echte waardevolle restanten groen die zich nog rond de stad Antwerpen uitstrekken (een juist woord in dit geval) heeft het kapitaal zijn hand uitgestrekt. Op 18 januari verscheen in het Staatsblad het besluit om het gewestplan van de Hobokense Polder te herzien. Het tot nu integraal erkende natuurgebied van 150 ha zou dringend moeten vervangen worden door een parkgebied, een woonzone en sportvelden. De polder behoorde tot de rijkste moerabiotopten in Vlaanderen, dus een toevluchtsoord voor vele zeldzame en beschermde dieren- en plantensoorten. Wat er na de herziening nog overblijft kan men vergelijken met de huidige prachtige infrastrukturen die overal te lande voor golfbaronnen wordt neergepoot.

De mensen van de WHOP zijn er hard tegen aan gegaan en hebben de hulp van gans milieuminnend België ingeroepen. Ook wij als natuurgidsen vonden dat we hier niet afzijdig konden blijven. Uit naam van de werkgroep, en uit julie aller naam werd aan de gouverneur van de provincie Antwerpen een bezwaarschrift ingediend vóór de afsluitdatum van het onderzoek. Daarnaast werd door de bestuursleden met petitie rondgeleurd om zo veel mogelijk mensen de kans te geven hun persoonlijkengenoegen te laten blijken.

De actie blijkt voor de mensen ginds een onverhoopt succes te worden: er werden méér dan 7000 bezwaarschriften ingestuurd aan de gouverneur, het aantal ingezamelde handtekeningen bedroeg half april 15000, terwijl deze actie nog doorgaat tot 30 juni. Wie nog wil meedoen hieraan, kan nog snel via een telefoontje aan Frans (03.830.20.51) of aan Marc (03.237.09.99) aan de nodige formulieren geraken. Als onze politiekers zó doof zullen blijken te zijn vrees ik het ergste voor onze toekomst.

Rauwse meren te Mol

Een gelijkaardige, minder groots uitgebouwde, actie liep er te Mol, waar de reisgigant SUN een Sunpark (analoog Centerparcs) wil neerplanten in een natuurgebied. Bekend is de uitspraak van promotor Van Moerkerke: "Wat maken ze zich toch druk voor die zeldzame vogels of planten. Het zijn toch maar enkele groene jongens die zich daar zorgen over maken." Ook hier heeft onze werkgroep een bezwaarschrift bij de overheid ingediend en werden er petitie ondertekend. Wat zei Hugo Abts ook weer: de aanslag op de natuur is zó groot en zó verregaand dat men er zelfs niet meer langs kan kijken. We zitten op een dieptepunt.

Daarom ook waakzaam blijven in eigen omgeving, zie centerparcs te Maasmechelen. Ook deze mensen rekenen op zo veel mogelijk steun. Trouwens, is de minister van leefmilieu niet uit onze contreien?

Reservatenwerking

Na de aanvang van een reservatenwerking in de Bosbeekvallei te As, Opglabbeek en Maaseik, is het Natuurhulpcentrum van plan, om samen met de Belgische Natuur- en Vogelreservaten gronden aan te kopen in de vallei van de Itterbeek te Bree en Neeroeteren- Maaseik. en eerste vergadering gaat door op woensdag 21 juni in het HC te Opglabbeek te 20 uur. Geïnteresseerden zijn er van harte welkom. Wie verhinderd is maar toch wil meewerken kan terecht op tel 011/854906 van het NHC.

Eigen Uitgaven

*** DE HOGE VENEN , door Rik Schuiten

Ontstaan en uitzicht, fauna en flora van ons grootste natuurgebied.

Beschrijving van de mooiste plekjes en 7 uitgestippelde wandelingen. (50 fr)

*** GEOLOGIE VAN BELGIE EN LIMBURG, door Frans Keijers

Geologie op een boeiende en begrijpelijke manier geschreven. Onmisbaar voor elke natuurgids. (50 fr)

*** ZEELAND, door Theo Dreesen

Wordingsgeschiedenis van het Zeeuwse landschap, geboetseerd door mens, water en wind, met beschrijving v/d interessantste excursiepunten. (50 fr)

*** HOE DOEN WE HET ? door Lilliane Dedroog

Een beknopte geïllustreerde handleiding voor het determineren van planten.

Een onmisbaar hulpje bij het gebruik van een flora. (30 fr)

*** MET KAART EN KOMPAS, door Theo Dreesen

Beknopte handleiding voor het werken met kaart en kompas. (20 fr)

Alle uitgaven kunnen besteld worden bij Theo Dreesen, Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren Tel 011-864354. Men betaalt na levering.

Kruisende Coorden

Oplossing maartnummer 1/89

1	L	2	E	3	N	4	T	5	E	6	G	7	R	8	O	9	E	10	N
2	E	E	N	E	I	G											E	E	
3	N	N		A	K	R										E	N	T	
4	T	B	C		H	A	A	R	D	E									
5	I	E	R	L	A	N	D									E	L		
6	C	S			P	A	D	O	E	K									
7	E		S		S	E	N	O	R	A									
8	L	U	N	D						I						O	S		
			L	A	D	D	E	R	M	O	S								
10	S	K	A	T	O	L				A	S	E							

Opgave juninummer 2/89

1	2	3	4	5	6	7	8		10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Horizontaal:

1. Plantengeslacht
2. Luchtilaag die erg bedreigd is - kippelegsels.
3. Dierenklasse.
4. Omgekeerde slee - Joegoslavisch eiland.
5. Omgekeerde pijnboom - zoogmoeder.
6. Mangaan - stralingsdeeltje - rivier in Italië.
7. Schaats - omgekeerde kip.
8. Slechte schelvis - noord-oost.
9. Plantengeslacht brand... - rivier in Friesland.
10. Volksnaam voor wilde zwaan - plaats bij Verviers (omgekeerd).

Vertikaal:

1. Juni.
2. Vlaamse eilanden (haviken uit het Portugees) - wortel.
3. Windstreek - rivier in Antwerpen.
4. Vriendschapseilanden (-T) - bundels riet.
5. Weinig gebruikte naam voor plantengeslacht Viola.
6. Volksnaam voor herik - berg (als voorvoegsel).
7. Kippelegsels - leeuw (Latijn).
8. Volksnaam voor lork - boom.
9. Vierhandige zoogdieren.
10. Husky, poolhand.